

There are no translations available.

"BOARHOUND" – RATINIS TANKAS KARUI DYKUMOSE

Liucijus Suslavičius

Antrojo pasaulinio karo pradžioje prieš Vokietijos vermachta kovojusiems britams didelį įspūdį padarė aštuonračiai (8x8) šarvuoti automobiliai "Bussing-NAG GS", kurių vokiečiai turėjo keletą modifikacijų – žvalgybinį šarvuotį su 20 mm greitašaudžiu pabūklų bokštelyje, radijo ryšio šarvuotą automobilį, sunkųjį šarvuotį su 75 mm pabūklų. Tuo metu britai nieko panašaus apginklavime neturėjo, ypač Šiaurės Afrikos fronte, kur prieš sunkius ir gerai ginkluotus, visur pravažiuojančius "biusingus" jie pirmame karo veiksmų etape priešpastatyti tegalėjo senus dar Pirmojo pasaulinio karo laikų šarvuotus automobilius "Rolls Royce", ginkluotus prieštankiniu šautuvu "Bois"...Todėl, kai tik įstojusi į karą Amerika priėmė "lend-lease" įstatymą, Didžioji Britanija pateikė net kelis užsakymus gerai ginkluotiems šarvuotiems automobiliams sukurti ir pagaminti. Tarp šių užsakymų, patvirtintų 1941 metų gruodyje, buvo ir 37 mm pabūklų bokštelyje ginkluotas sunkusis aštuonratis šarvuotis. Jo projektą ėmėsi įgyvendinti sunkvežimius gaminęs "General Motors" padalinys "Yellow Coach and Truck Division". Ėmėsi energingai, nes britai, susipažinę su 8x8 tipo važioklės išbandymo rezultatais, užsakė iš karto 2500 šarvuotų automobilių! Riebus kąsnelis net tokiam gigantui, kaip "General Motors".

Britų parengtoje techninėje užduotyje buvo nurodyta, jog sunkiojo šarvuoto automobilio, pavadinto T18 E2 pagal amerikiečių priimtą indeksacijos sistemą arba "Boarhound" ("šerninis šuo") pagal britų tradicijas, paskirtis – kovos lauko žvalgyba ir kova su lengvai ir vidutiniškai šarvuotomis priešininko kovos mašinomis. Todėl nors pradžioje pagrindiniu ginklu britai nurodė 37 mm pabūklą, tačiau netrukus paprašė pakeisti jį galingesniu jų sukonstruotu ir gaminamu 6 svarų (57 mm) prieštankiniu pabūklų, savo galimybėmis pranašesniu nei pagrindiniame to meto vokiečių tanke Pz.III J naudotas 50 mm pabūklas KwK 39/L60, pridaręs britams daug nuostolių kovų Šiaurės Afrikoje metu.

Techniškai "Boarhound" atstovauja naujai, karo metais pasirodžiusiai šarvuočių kartai. Jis turėjo berėmį laikantįjį korpusą, suvirintą iš plokščių lygių šarvinio plieno lakštų. Šonuose jų storis – 31,7 mm, gale – 12,5 mm. Tik priekinė korpuso dalis, išlieta iš vieno gabalo, gerokai storesnė – 50 mm – ir turi užapvalintą sviedinių nukreipiančią formą. Deja, iki galo išlaikyti optimalią priekinės dalies formą konstruktoriai nesugebėjo – sklandus jos lankas pereina į beveik vertikalią vairuotojo kabinos priekinę dalį. Ji nėra labai tvirta – kabinos konstrukciją

susilpnina priekyje esantys dideli stačiakampiai į viršų atverčiami šarviniai skydai, mūšio lauke pridengiantys priekinius stiklus, bei šonuose įrengti ovalūs liukai vairuotojui ir jo padėjėjui – kulkosvaidininkui. Virš jų galvų – pasukami periskopiniai apžvalgos prietaisai M6. Vairuotojui skirti du, šalia sėdinčiam kulkosvaidininkui – vienas. Pačiame korpuso priekyje – automatiniai gesintuvai. Korpuso vidurinėje dalyje – kovinis skyrius su 360 laipsnių kampu hidraulinio mechanizmo pasukamu bokšteliu. Iš šonų jį nuo priešininko sviedinių neblogai pridengia šarvuotos įrankių ir atsarginių dalių dėžės, įterptos tarp didelių plokščių sparnų. Kad "neišradinėti dviračio", projektuotojai šarvuočiu panaudojo serijinį lietą aviadesantinio tanko M7 "Locust" bokštelį, jau įsisavintą gamyboje. Jo "kaktos" storis – 50 mm, šonų - 38,1 mm, galo – 18,9 mm. Koviniame skyriuje ir bokštelyje įrengtos "darbo vietos" šarvuočio vadui, šauliui - taikytojui bei pabūklo užtaisytojui. Bokštelio galinėje sienutėje – stačiakampis liukas sviediniams pakrauti, šonuose – neperšaukamo stiklo langeliai, papildomai pridengti šarviniais skydeliais. Viršuje – du stačiakampiai dvivėriai liukai ekipažui bei trys periskopai – vienas nejudamas, du pasukami – bei antena, ventiliatorius ir prožektorius. Apginklavimas – 50 mm storio lietame priekiniame skyde sumontuotas 57 mm pabūklas su optiniu taikikliu ir suporintas 7,62 mm kalibro kulkosvaidis M1919. Tokį patį kulkosvaidį matome kyšantį iš šarvuočio vairuotojo skyriaus, juo naudojasi vairuotojo padėjėjas. Į mūšį "Boarhound" įgula galėjo pasiimti 68 artilerijos sviedinius bei 5750 šovinių kulkosvaidžiams.

Šarvuočio gale, nedegama pertvara atskirti nuo kovinio skyriaus, sumontuoti du 6 cilindru karbiuratoriniai skysčiu aušinami varikliai GMC 270, išvystantys po 125 AG. Per mechaninę pavarų dėžę bei demultiplikatorių varikliai varo visus aštuonis plačiaprofilėmis (14.00x20) padangomis "apautus" ratus su įspūdingu „ground grip" protektoriumi. Variklių skyrių iš viršaus dengia du dideli liukai – po vieną kiekvienam varikliui, o po bokštelio galine iškyša slypi storu plieno lakštu pridengta ventiliacinė anga, po ja – 45 laipsnių kampu pasvirę variklių radiatoriai. Varantieji tiltai – su balansyrine pakaba, analogiška kaip triašiuose to meto armijos sunkvežimiuose – nedalomi tiltų karteriai remiasi į apverstas pusiauelpines linges, su laikančiuoju korpusu juos jungia išilginės traukės. Svyravimus slopina hidrauliniai svirtiniai amortizatoriai, pritvirtinti prie korpuso šonų. Degalų atsarga vežama dviejuose korpuso viduje esančiuose bakuose. Čia esančių 340 litrų benzino pakanka nuvažiuoti dykuma iki 480 kilometrų, du numetami cilindriniai bakai, pritvirtinti prie korpuso galo, padidino šį atstumą iki 800 kilometrų. Bandymų metu "Boarhound" išvystė 80 km/h greitį, įvažiavo į 65 laipsnių įkalnę, jo nesustabdė 0,61 m aukščio sienutė. Kovai parengtas šarvuotis svėrė 24,4 tonos, jo matmenys – 6250x3070x2570 mm...

Savo pasirodymo metu "Boarhound" buvo galingesnis ir greitesnis, nei visose antihitlerinės koalicijos armijose plačiai naudotas amerikietiškas lengvasis tankas M3 "Stiuart", tačiau dėl aukšto silueto ir didelio svorio nelabai tinkamas tiems tikslams, kuriems jis pradžioje buvo numatytas. Žodžiu, pagal savo techninius ir kovinius parametrus šarvuotas automobilis praktiškai prilygo tankui, tik kad vietoje vikšrų turėjo ratus.

Britai, įvertinę masinei gamybai parengtą šarvuotį, sumažino užsakymą iki 300 vienetų, motyvuodami, kad jis ne tik neatitinka techninės užduoties, bet ir yra techniškai pernelyg sudėtingas eksploatuoti karo lauko sąlygomis. Amerikiečiai savo literatūroje dabar mini kitą priežastį – sunkusis šarvuotas automobilis atitiko britų reikalavimus, bet buvo brangus, brangesnis gaminti nei vidutinis tankas, todėl britai pasirinko ne jį, o būtent tankus "Sherman"... O toliau prasidėjo nelabai suprantami karo metu dalykai – "General Motors", kaip numatyta kontrakte praėjo šarvuočių gamybą, britai atsiuntė jiems sukomplektuoti pirmus 30 pabūklų ir...pareiškė, kad daugiau pabūklų jie atsiųsti negali, nes šie esą labai reikalingi naujai formuojamoms prieštankinėms baterijoms apginkluoti. Suprantama, tai buvo tik tipiškas angliškas diplomatinis ėjimas – nenorėdami parodyti amerikiečiams, kad „Boarhound“ užsakymas - klaida, jie rado kitą būdą, kaip atsisakyti užsakytų šarvuočių, formaliai nenutraukiant kontrakto. JAV kariuomenės specialistai šio šarvuočio taip pat nepanoro, nes jis neatitiko pasirinktos kovos mašinų klasifikacijos bei jų panaudojimo mūšio lauke koncepcijos. Vietoje "Boarhound" jie priėmė ginkluotą triašį šarvuotį M8 "Greyhound" ("Skalikas"), tegu ir silpniau šarvuotą bei ginkluotą, bet mažesnę ir manevringesnę. Taigi, amerikiečiai, vaizdžiai sakant, numojo ranka – jei nenorite, tai žinokitės - pakrovė tuos sukomplektuotų 30 "Boarhound" į laivus ir pasiuntė į Didžiąją Britaniją, o jiems gaminti skirtą įrangą pritaikė kitai produkcijai arba nurašė.

Nei vienas iš sunkiųjų "Boarhound" į Šiaurės Afriką taip ir nepateko, nors tikriausiai galėjo ten visai neblogai pasirodyti – jo trūkumai ten, dykumose, nebūtų buvę tiek svarūs, kaip, pavyzdžiui, Europos karo laukuose, o stori šarvai ir galingas pabūklas bei didelis greitis galėjo padaryti jį pavojingu priešininku tame fronte naudotai ne pačiai moderniausiai tiek italų, tiek vokiečių šarvuotajai technikai. Tačiau britai nusprendė, kad šie šarvuoti automobiliai netinka niekam kitam, kaip tik vairuotojų apmokymui poligonuose. Karui pasibaigus, visi šio modelio šarvuočiai buvo nurašyti, tik vienas jų, išvengęs metalo laužo savartyno, atsidūrė garsiajame Bovingtono tankų muziejuje, kur lankytojų vertinamas kaip vienas įdomiausių eksponatų...

Nuotraukos – iš autoriaus archyvo